Mãsluiri

Iatã o carte apãrutã anul trecut la Editura D.B.H. si care a trecut aproape neobservatã: *Holocaustul culturii române (1944-1989).* Autorul este dl Mihai Ungheanu. Am scris de prea multe ori despre d-sa în paginile *României literare* ca sã mai fie nevoie sã-l prezint. Subintitulatã *Studii de sociologie literarã,* cartea cuprinde cîteva zeci de texte: unele apartin d-lui Ungheanu însusi, altele (într-o a doua sectiune) alcãtuiesc o antologie din principalii contribuabili la holocaust. Se întelege cã dl Ungheanu îsi sprijinã afirmatiile proprii, care denuntã rãul fãcut literaturii române în deceniile postbelice, tocmai pe aceste interventii risipite de-a lungul deceniilor cu pricina, adevãrate manifeste, unele, pseudoanalize, altele, semnate de scriitori, critici, istorici si lideri ai propagandei comuniste.

Antologia e utilã, fie si numai din ratiuni de ordin practic: cele mai multe articole sînt intruvabile astãzi. Si, desigur, pentru cã ne împrospãteazã memoria, nouã, celor mai vîrstnici, sau o alimenteazã cu noi cunostinte pe a tinerilor, pentru care realismul-socialist, proletcultismul, sociologismul vulgar si celelalte reprezintã deja istorie. Felul în care dl Ungheanu se foloseste de aceste documente si imaginea pe care o lasã despre trecut ridicã însã mari semne de întrebare. Sînt de acord cu d-sa cã putem vorbi de un holocaust cultural. Termenul nu mi se pare prea tare. Dar nu sînt de acord cu multe dintre ideile d-lui Ungheanu, si cu modul în care stabileste vinovãtiile si distribuie rolurile. Cred cã ar merita sã discutãm lucrurile pe larg. Deocamdatã, mã rezum la semnele de întrebare la care m-am referit.

Cel dintîi este legat de natura însãsi a holocaustului. Dl Ungheanu vorbeste de un dezastru provocat de kominternism, asadar de o interventie a sovieticilor care a condus la obnubilarea traditiilor si la confuzia valorilor românesti. Mai niciunde dl Ungheanu nu vorbeste despre comunism, despre sistemul ca atare. în felul acesta problematica este fatal limitatã la efectele antinationale si antiromânesti ale unei anumite politici culturale. Nu încape îndoialã cã aceste efecte au existat si au fost oribile. Dar de esenta comunismului tin deopotrivã si altele, în plan moral, spiritual, religios, social, economic, cu nimic mai putin distrugãtoare decît cele din plan national. Si care nu privesc exclusiv cultura românã.

Si încã: marxismul, comunismul si restul, chiar dacã au fost importate, si-au fãcut lucrarea, asa-zicînd, pe mîna noastrã. Protagonistii par a fi, în conceptia d-lui Ungheanu, în marea lor

majoritate evrei (sau/si unguri, bulgari etc.). Cunoastem de mult acest reductionism xenofob. O dezbatere serioasã ar trebui sã renunte la astfel de prejudecãti. La dl Ungheanu însã, sugestia rasialã e o componentã pretioasã a conceptiei.

în al treilea rînd, kominternismul e criticat de cãtre dl Ungheanu nu în numele principiilor democratice si liberale, ci în numele sovinismului caracteristic extremei drepte ante- si postbelice. Dl Ungheanu este un nationalist, care, în anii '70, s-a numãrat printre sustinãtorii protocronismului. D-sa nu s-a ilustrat ca adversar al lui Ceausescu sau al comunismului, trãgînd pur si simplu spuza protocronicã pe turta gîndirii sale nationaliste. Cu voie, desigur, de la politia politicã a vremii, plãmãditã din acelasi aluat, si ea, nationalistã, dar, vai, nu si anticomunistã.

în consecintã, rãscrucile istorice si personalitãtile primesc în cartea d-lui Ungheanu o apreciere direct proportionalã cu încãrcãtura nationalistã, nu cu aceea anti-comunistã. De pildã, un an rãu i se pare d-lui Ungheanu 1968, cînd Uniunea Scriitorilor ar fi încãput pe mîna fostilor colaboratori de la *Cuvîntul liber* de pe vremuri; despre 1971 si tezele lui de varã nu se suflã în schimb un cuvînt. Nici 1989 nu e, pentru dl Ungheanu, o piatrã de hotar, desi studiile trec deseori dincolo de data indicatã în subtitlu. Dl Ungheanu se face a uita apoi cã grupul, cãruia i s-a alãturat, a adresat lui Ceausescu (dupã teze si sperînd a le valorifica spiritul) solicitarea de a fi creatã o Uniune a Scriitorilor *Comunisti.* Din textul d-sale acest termen final al titulaturii s-a evaporat. Asa se explicã de ce un scriitor comunist pînã în mãduva oaselor ca I. Lãncrãnjan trece drept disident, fiindcã a fost antimaghiar (disidentii propriu-zisi fiind mentionati de cãtre dl Ungheanu doar pentru cã, emigrînd, ar fi lãsat mari datorii la Fondul Literar!), de ce un istoric ca Dan Zamfirescu, pentru care Ceausescu era Providenta însãsi, e citat cu mult respect (chiar cînd enuntã prostia cã Labis i-a influentat pe poetii de dupã el într-o mãsurã nereusitã nici de Rimbaud), de ce, în fine, E. Barbu nu e plagiatorul bine stiut, ci cel mai nonconformist dintre scriitorii epocii. Toti acestia au sprijinit protocronismul si, prin iluziile lui nationaliste, ceausismul. Acestui fapt datoreazã ei simpatia autorului de mãsluiri din *Holocaust.*

Mãsluitor care promitea cu totul altceva la debutul sãu. în volumul *Campanii* din 1970 este un studiu de sociologie literarã, asemãnãtor cu cele din *Holocaust,* intitulat *Filiera unei disensiuni.* L-am recitit, nu fãrã sã reflectez, cu amãrãciune, la întortocheatele drumuri ale destinului nostru de critici literari.